

Tack för i natt

– om litteratören Thure Sällberg

Syftet med detta exponat är att ge en bild av värnamobon Thure Sällbergs liv och jag gör det genom utdrag ur boken Tack för i natt, utgiven i december 2012. Den utmärkta boken av Sällskapet Thure Sällberg på 175 sidor kom bara några månader efter det att jag bestämt mig för att göra ett vykortsexponat kring Thure Sällbergs Värnamo. Grundtanken var att visa kanske 100 vykort från Värnamo åren 1898–1920 cirka.

Efter att ha läst boken valde jag att i stället följa boken och visa vykort som mycket väl skulle ha kunnat vara med i denna bok. De flesta vykortet är från tiden fram till Thures bortgång 1908 men vissa kort är något yngre. Dessa kort anspelar dock på Thures liv eller händelser, berättelser och personer som spelade en roll i hans liv och leverne.

Exponatet är uppdelat enligt de olika kapitel som finns i boken där det inte är numrering för de olika kapitlen. 1–40 anger sidorna i detta exponat. Inom parentes sidan i boken.

1. Prolog (9)	22. Tvenne vernamoprofessorer (93)
Introduktion (13)	23. Första maj i Vernamo med Kata Dalström (102)
2. Det rann upp en litteratör i Nydala, så började det! (15)	25. Världsutställningen i Vernamo 1903 (108)
4. I skolan i Jönköping (20)	28. Hemmet och familjen (116)
5. Kalabaliken i Stenstorp (24)	29. Eleonora Sällberg (120)
Thure går under jorden (32)	30. Thure fyllde 50 år och blir satt under förmyndare! (125)
7. I Vernamo 1881 med Brev till lokalposten (32)	31. Svägerskans dotter blir piga hos Thure och hamnar i fängelse (132)
9. Nykterhetskampen blir "Wärdig öfverste templar". Sällberg-epoken 1883–1887 (40)	33. Thures vänner och kollegor (141)
11. Thure blir äkta man (56)	36. Sista striden, en seger för Thure S! (151)
13. Folkhögskoletiden (62)	Landsfaderns död, de sista dikterna (152)
14. Fadern blev köpingens förste "stadsträdgårdsmästare" (64)	37. Den hvita krönikan (155)
15. En tripp i Getapulien (67)	39. Yngste sonen drunknar i Munksjön (157)
17. Nyhetskrönikören (72)	Thure Sällberg avlider (160)
18. Hävdatecknaren (76)	40. Begravningen (164)
20. Thures skrivsätt (79)	Epilog (170)
Bokutgivningen (83)	
21. Studentkamraterna, 25 år efteråt (88)	

Prolog

Introduktion

Det här är inledningen till utdrag ur den bok som skrivits av Ulf-Göran Helgesson och där även flera andra engagerat sig: Thomas Gustafsson, Cenni Frick och Sällbergssläktingarna Peter Groning och Bengt-Olof Mattsson. Dessuom har Värnamo Hembygdsförening bidragit med historiskt tidningsmaterial och möjliggjort tryckningen.

Välkommen till 1800-talets Vernamo och folklivsskildraren Thure S! Efter den allmänna skolpliktens införande år 1842 uppstod i Sverige under 1800-talets andra hälft närmast fascination kring den allt mer utbredda läkekonsten. Den tog sig uttryck i efterfrågan och snabbt ökande utbud av tidningar, häften, kalendrar och böcker.

I Värnamo i västra Småland fanns vid denna tid en mästare och stilbildande inom genren lättsamma och humoristiska folklivsskildringar i kåserande form. Hans namn var Thure Sällberg. Han kallade sig själv litteratör, skrev under signaturen Thure S. och var under en lång tid, vid sidan om tidningsutgivning, representerad med roliga kåserier i ett 40-tal svenska tidningar och i flera svenskspråkiga tidningar bland emigranterna i Nordamerika.

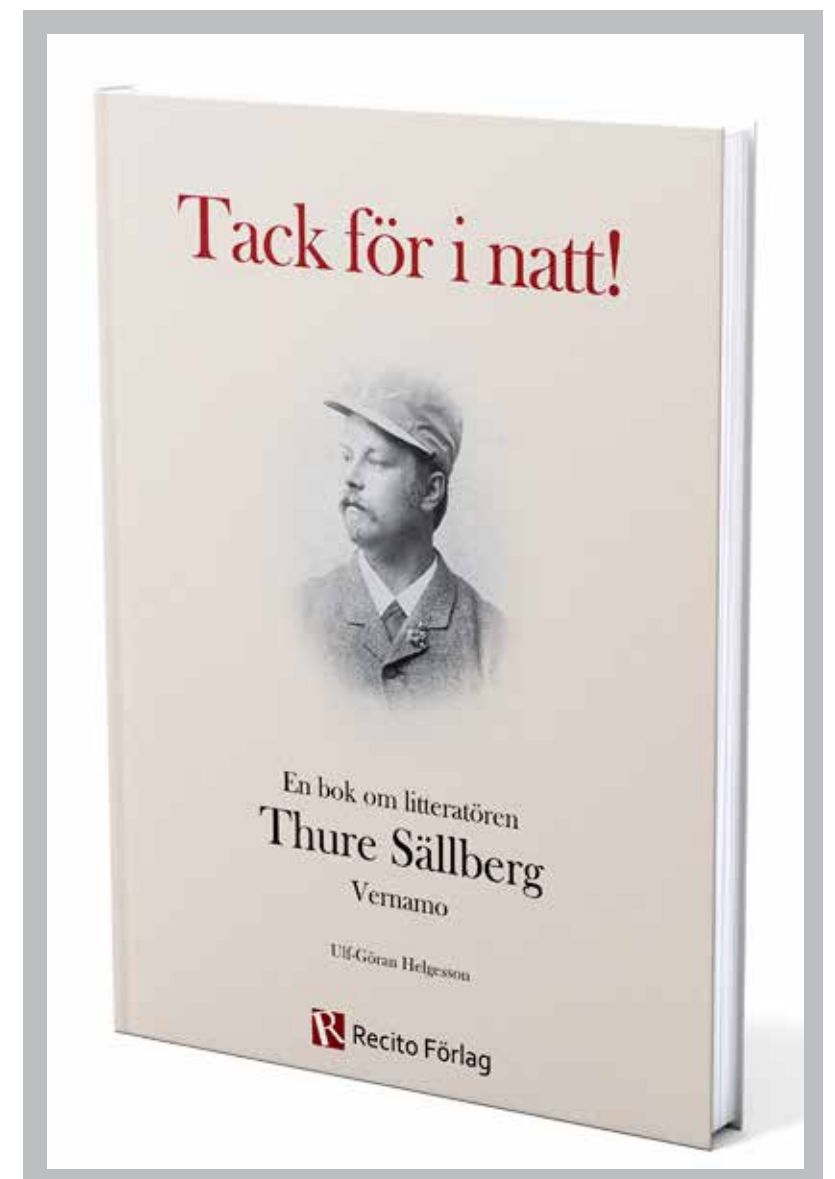
Thure skildrade den egna bygdens folk, deras talesätt och vanor, deras liv i helg och vanor, deras liv i helg och söcken på ett sällsynt jordnära sätt. Han skrev så gott som alltid i jag-form och var med som huvudperson, åsyn vittne, medverkande eller lyckliggjord, i verklig identifikation med sina skildrade gestalter.

Han vrider och vänder på karaktärer och ortnamn men gör det så skickligt att läsarna engageras i att spekulera i vem bland dem det handlar om och om det verkligen kan vara sant.

Thure Sällberg förmedlade som nyhetsman tidsdoftande kåserier kring de märkliga uppfinningar och "nymodigheter" som förundrade befolkningen under 1800-talets andra hälft. Han berättar dråpligt om symaskinen, konstgödseln, veocipeder och järnvägsvagnarnas dragning likaväl som han skojar friskt om frälsningssoldater, separatister och politiska agitatorer.

En vårvinter för mer än hundra år sedan kan enligt honom den förfärliga händelse ägt rum i den branta Klevaliden.

Thures berättelse på fyra sidor i boken handlar om hur illa det kan gå en vinter i denna hala backe.

En bok om litteratören Thure Sällberg.
Tryck: Thure Sällbergssällskapet 2013

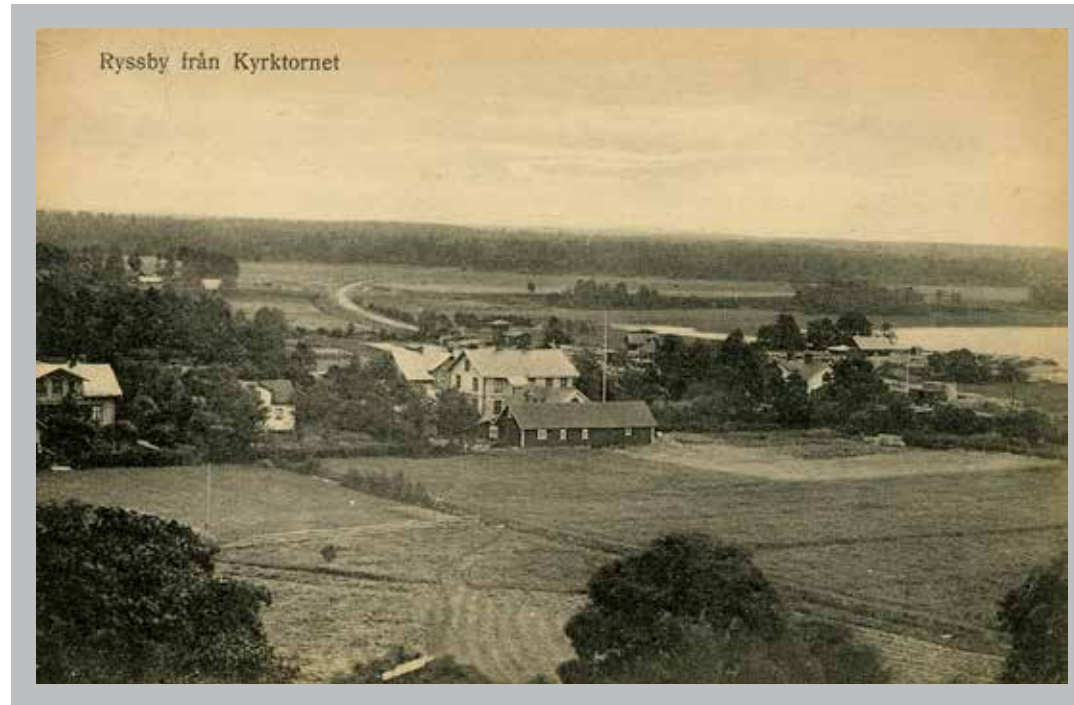

Värnamo från Klefvaliden omkring 1910. Förlag: K. Gustafsson

Det rann upp en litteratör i Nydala, så började det!

I Nydala socken i Jönköpings län föddes den 14 november 1854 Carl Thure Sällberg. Hans far var trädgårdsmästare på Nydala, Samuel August Sällberg. Hans mor och far hade mötts genom anställningar på Strömsbergs herrgård i Ljungarum och gift sig i Nydala 1861,

Thures barndom var både lycklig och spännande i Nydala. Även om Nydala vid den tiden var isolerat och nästan väglöst land kunde han få en försmak av den stora världen när han fick följa med sin far till Värnamo marknad.

Familjen Sällberg flyttade 1864 till Ryssby.

NYDALA KYRKA

Det var först efter Thures död som marknaden hölls vid Kyrktoget, när de kvarter där Thure levde under sina år i Värnamo.

Förlag: Antons Ahlgrens Bokhandel. Foto: Gerda Hedrén

Marknaden var ett folknöje och Thure skrev mycket om denna.

Man kan förmoda att Thure som litet ngrabb lekte vid Munkgrottan. Förlag: Säfsjö Bok- & Pappershandel

Det blev nya ägare till Nydala och familjen Sällberg flyttade 1864 till Borsna säteri Ryssby i Kronobergs län. Här stannade de ett år för fortsätta till en gård i Bankeryd. Nästa flytt blev 1872 till Målskogs säteri.

Den 29 maj 1870 började Thure på Jönköpings Högre Elementarläroverk som i dag är Rådhuset i Rådhusparken.

Strömsbergs gård

Ultuna lantbruksuniversitet

Bankeryd

Under familjen Sällbergs tid gästades den nye ägaren till Nydala av bland andra Otto von Bismarck.
Foto cirka 1910

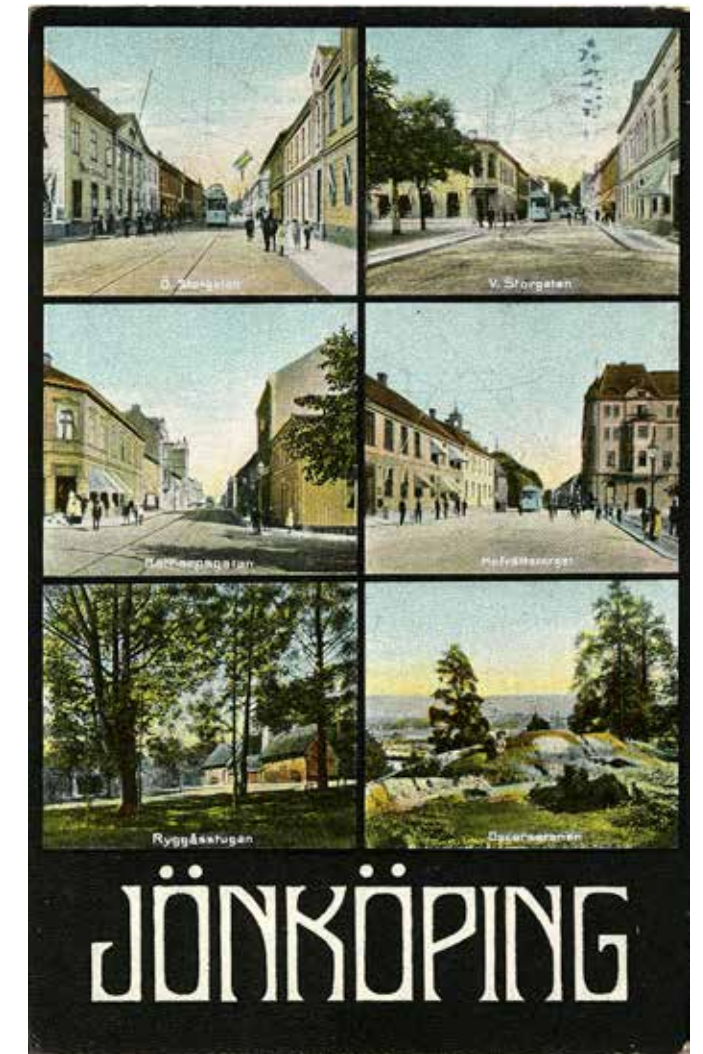
1870 började Thure studera i den byggnad som då 1870 var läroverk.

I skolan i Jönköping

Thure visade tidigt stora talanger i såväl skrivande som talande. Det var en sed att eleverna i de högre klasserna predikade under ferierna. Vid en predikan i Bankeryds kyrkan talade han så värtaligt ”att ej blott hans mor och far, utan flertalet åhörare kände sig rörda till tårar, han hade verkligen anden”.

Efter studentexamen grunnade Thure mycket och ofta vad han ville bli, kanske präst som hans närmaste omgivning förutspått?

Det kom att bli något annat.

Lite bilder från **Jönköping** och 1 Bankeryd
Bibelsprängd

Kalabaliken i Stenstorp

Den 2 mars 1875 konstituerades han till ”extraordinäre kontorsskri-
fare för övning i postgöromålen” vid postanstalten i Gränna. Samma
år erhöll han erbjudande om anställning vid postexpeditionen i Mar-
strand, men avböjde troligen, eftersom han inte återfinns på denna
plats i Postverkets arkivhandlingar.

I april 1876 blir Thure anställd som extra postbiträde vid den nya
postexpeditionen i Stenstorp i Västergötland. Här blir han inblan-
dad i oegentligheten och får avsked. En obekräftad uppgift säger att
pappa ordnade undan honom ett tag, ungefär som när en piga blivit
gravid. Gårdens namn är inte känt.

I april 1876 fick Thure jobb i postexpeditionen i Stenstorp. Arbetsplatsen var i stationshuset som hade byggts 1872–73.

Thure går under jorden

1875 började Thure arbeta vid postanstalten i Gränna som var granne med kyrkan.
Förlag: Maria Zeifft. Cirka 1910

Möjligen arbetade Thure vid postkontoret i Marstrand men det är inte belagt. Stämplat 1904

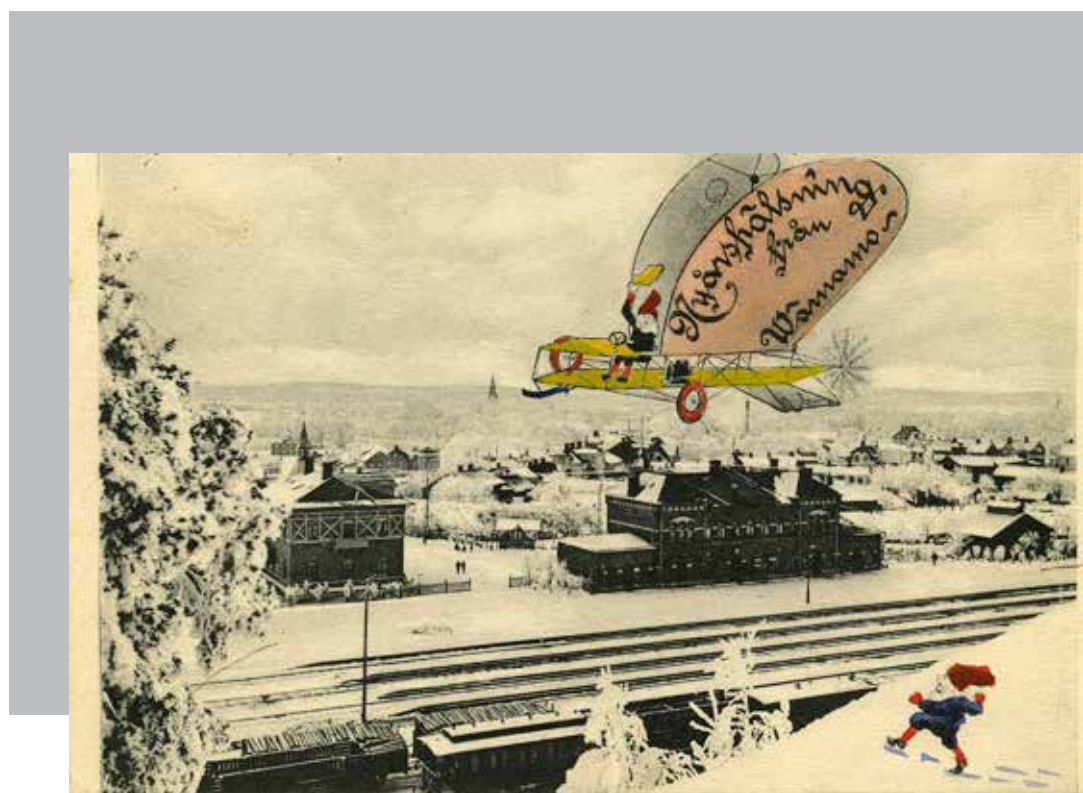
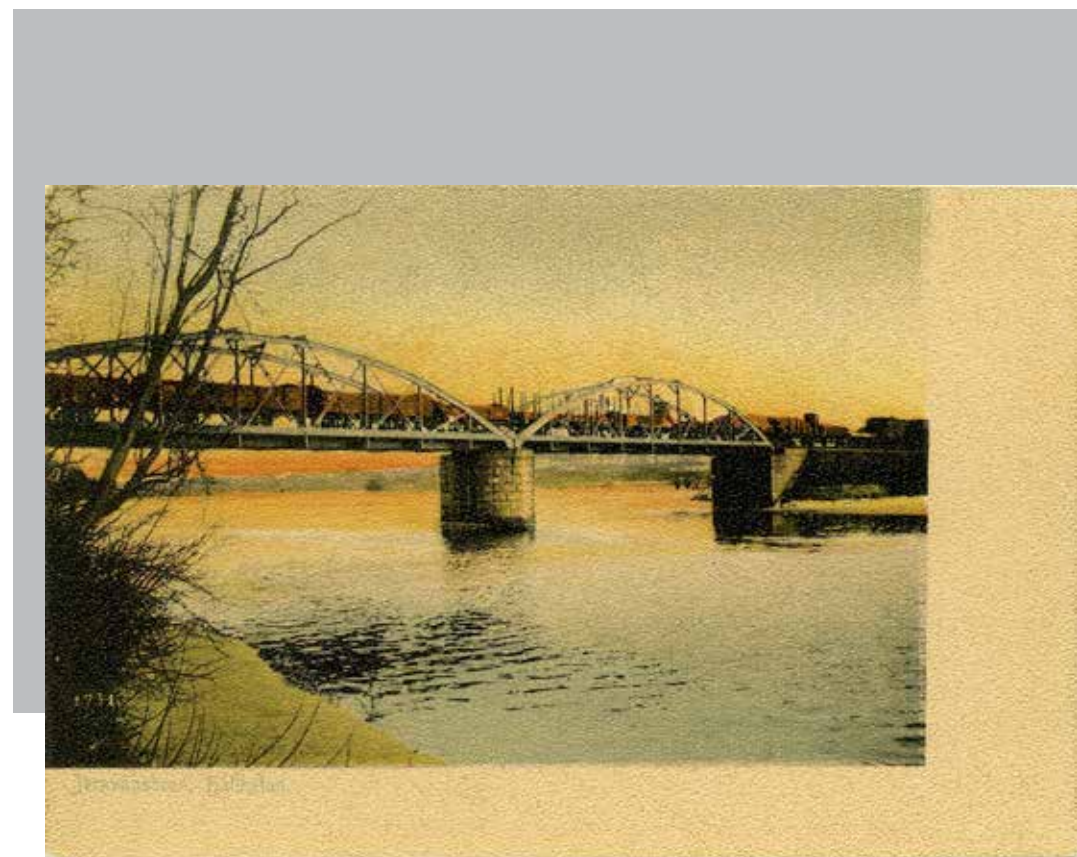
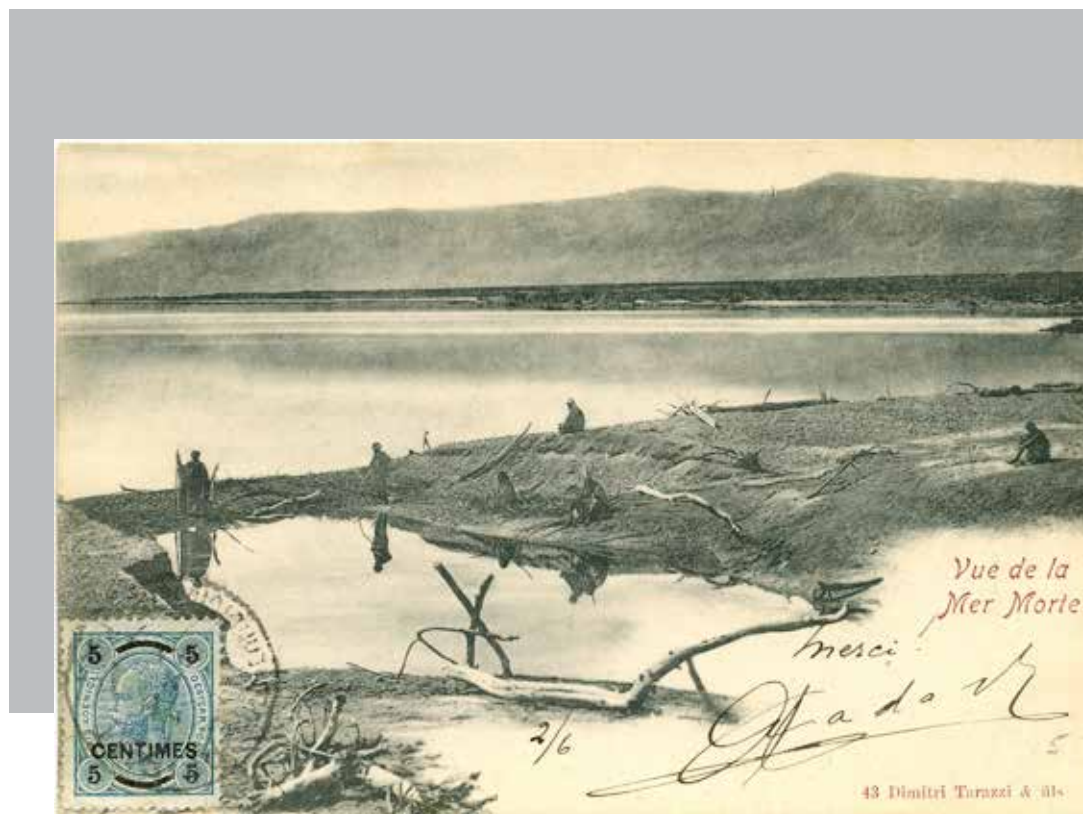
I Värnamo 1881 med Bref till lokalposten

Det är den 21 oktober 1881. Thure befinner sig i Värnamo köping. Hans far och mor och syster Soifa Lovisa har flyttat från sin senaste bosättning, Aretslöv i Jönköping, till folkhögskolan på Carlsdal. Thure titulerar sig nu agent och skriver "Brev med svägers" till Wernamo Tidning som med honom som "andre lokalredaktör" snart får ny luft under vingarna.

Tillsammans med den ett år äldre ungdomsvännen Axel Rydbeck uppstår en redaktion på Carlsdal och de båda kollegorna trivs tillsammans. Axel är redan dessutom lokalredaktör för Smålands Allehanda och skriver krönikor under pseudonymen "Apollonidies" i en uppgift som Thure snart tar över. Med några få avbryt kommer han sedan att tillhöra Allehandas stab från 1881 till sin död.

Wernamo Tidning läggs ned vid 1884 års utgång trots alla hans ansträngningar. Då växlar Thure snabbt över till att ägna Smålands Allehanda all kraft.

- 35 Värnamo
- 36 Järnvägsstationen
- 36 Målare Stålbergs hus
- 36 Moses
- 36 Döda Havet
- 36 Järnväg
- 36 Dagens nyheter
- 36 Wernamo bangård
- 37 Nordenskjöld
- 37 Kronprinsen
- 38 Stata (Stadshotellet)
- 38 Tåget från Halmstad
- 38 Wernamo ångslupsaktiebolag
- 39 Värnamo-fruntimmer
- 39 Riksdagsmannen i Gripenberg

XXXXXXXXXX

G. VON ROSEN Friherre A. E. Nordenkiöld

PRINS GUSTAF ADOLF OCH PRINSESSAN MARGARETA

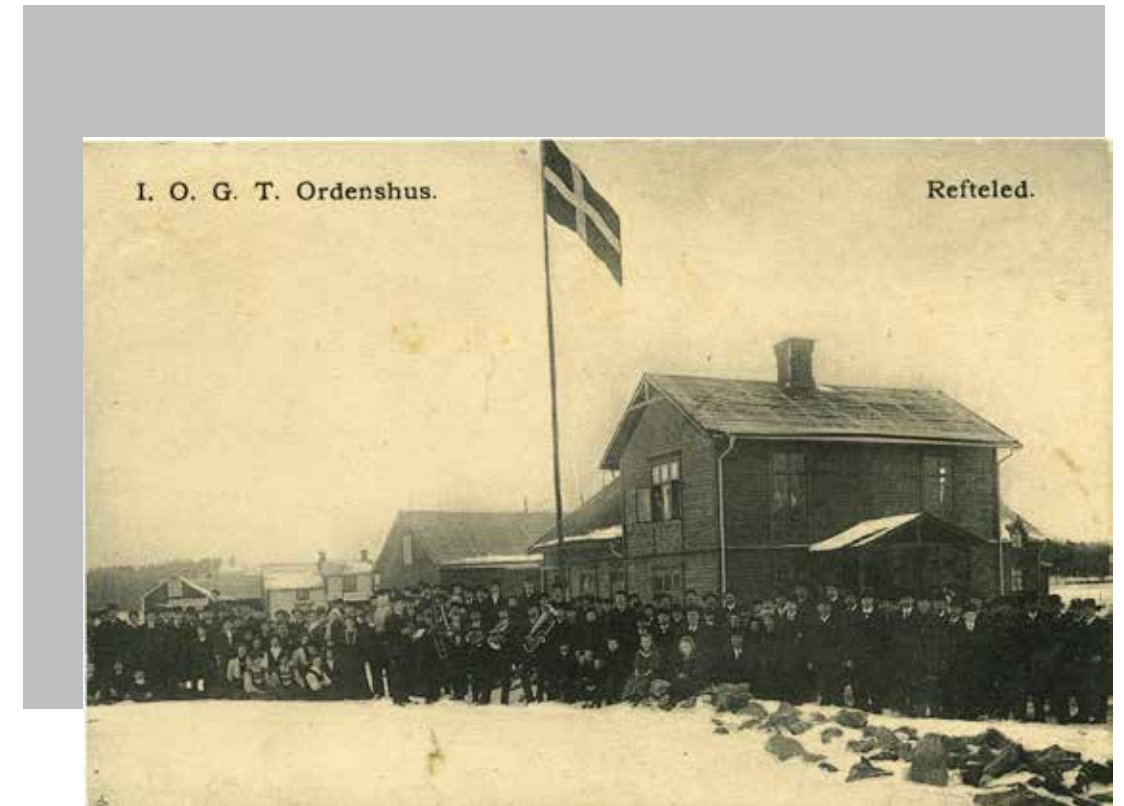
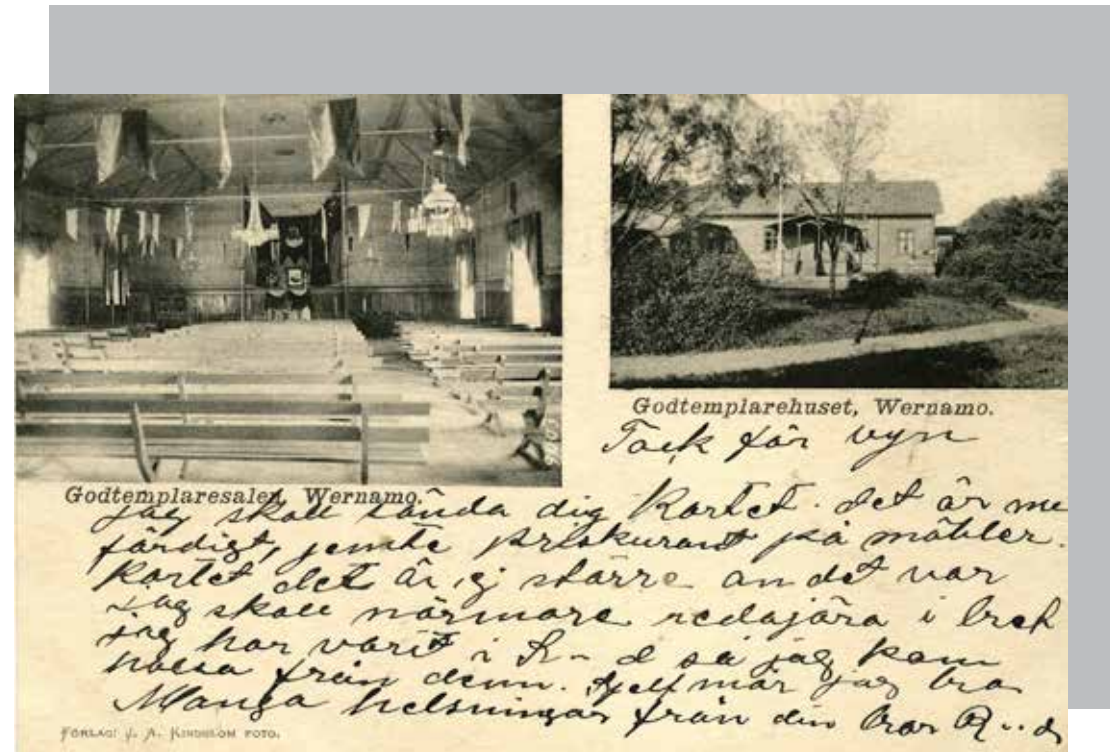
Nykterhetskämpen blir ”Wärdig öfverste templar”. Sällberg-epoken 1883–1887

I Värnamo flödade spriten ohejdat vid denna tid. Här fanns brännvinsbränneri i Carlsdal och Vallerstad som kunde förse köpingens Gästgiveri och kragarna med närproducerad starksprit. Mellan Gästgivargården och Stata fanns en tid hela 26 sprituskänkningsställen och konsumtionen kulminerade vid marknadsdagarna.

Thure hade i verkligheten inte alls samma absoluta inställning till rusdrycker som sin far men fascinerades ändå av den amerikaninspirerade nykterhetsrörelsen. Måndagen den 5 februari 1883 tog Thure det slutliga initiativet till att grunda en loge i Värnamo. Ett 40-tal personer samlades i köpman Emanuel Larssons hus bredvid Järnvägshotellet.

Thure bildade samtidigt även loger i Gällaryd och Skillingaryd samt Ölmestad.

Thure hade själv stora problem att leva upp till nykterhetslöftet och var nära att bli utesluten flera gånger och 1887 utesluts han definitivt. Det skulle senare visa sig att han aldrig kom över sveket och intrigerna från de så kallade ordensvännerna.

- 40 Sprit Carlsdal
- 40 Sprit Vallerstad
- 40 Marknadsbodarna
- 40 Köpman Emanuel Larssons hus vid Järnvägshotellet
- 47 Soldattorp i Ljungarum
- 47 Jönköpings nya tändsticksfabrik
- 50 Loger i Gällaryd, Skillingaryd och Ölmestad
- 53 Mossle rote
- 54 Vesthorja
- 55 Värnamo sjukstuga

Thure blir äkta man

Egentligen var nog Thure helt inställd på att vara och förbli en inbiten ungarl. Men 1885, på årets näst sista dag, gifter sig Thure med kappsömmerskan Josefina Eleonora Liljander, född den 11 juli 1857 i Vetlanda utom äktenskapet.

Det är bråttom med bröllopet, Nora, som hon kallades, är gravid i nionde månaden och föder inom några veckorsonen Nils.

De nygifta bosätter sig i kvarteret Höken 77, fastigheten strax väster om kyrkan, som i förändrat skick finns kvar än i dag. Huset ägdes av veterinär-läkaren Carl Fredrik Dahlbren och var bland annat tidningskontor och inlämningsställe för annonser till Wernamo Tidning sedan 1883. Troligen kom Thure hit redan då från Carlsdal och hade redaktion och boende i detta hus.

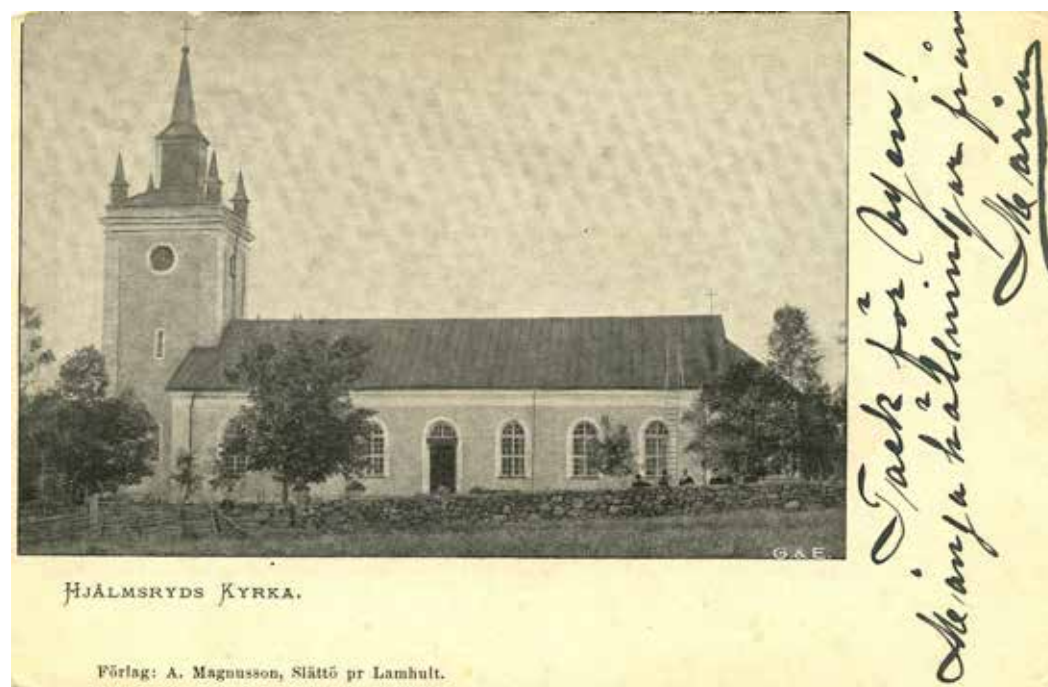
1886 flyttar familjen till kvarteret Nejlikan – nuvarande Stadshusets parkering – och efter ytterligare ett år bosätter de sig på Röret 134 – nuvarande Röret 5. på Thure Sällbergsgatan.

1890 säljer före detta landsfiskalen Kristoffer Emanuel Wibbling sin fastighet bestående av ”trenne bebyggda, välbelägna tomter” i kvarteret Pilen till redaktör Thure Sällberg för 5.500 kronor.

Den här fastigheten var inte alls okänd för Thure. Här bodde åren 1879–1884 hans nuvarande svärfar.

60-61 Här bodde Thure
60 Vetlanda
60 Hjälmeryd
60 Asa
61 Hörnhuset Tånnögatan -
Lagmansgatan
61 Huset vid nuvarande Stads-
husets parkering

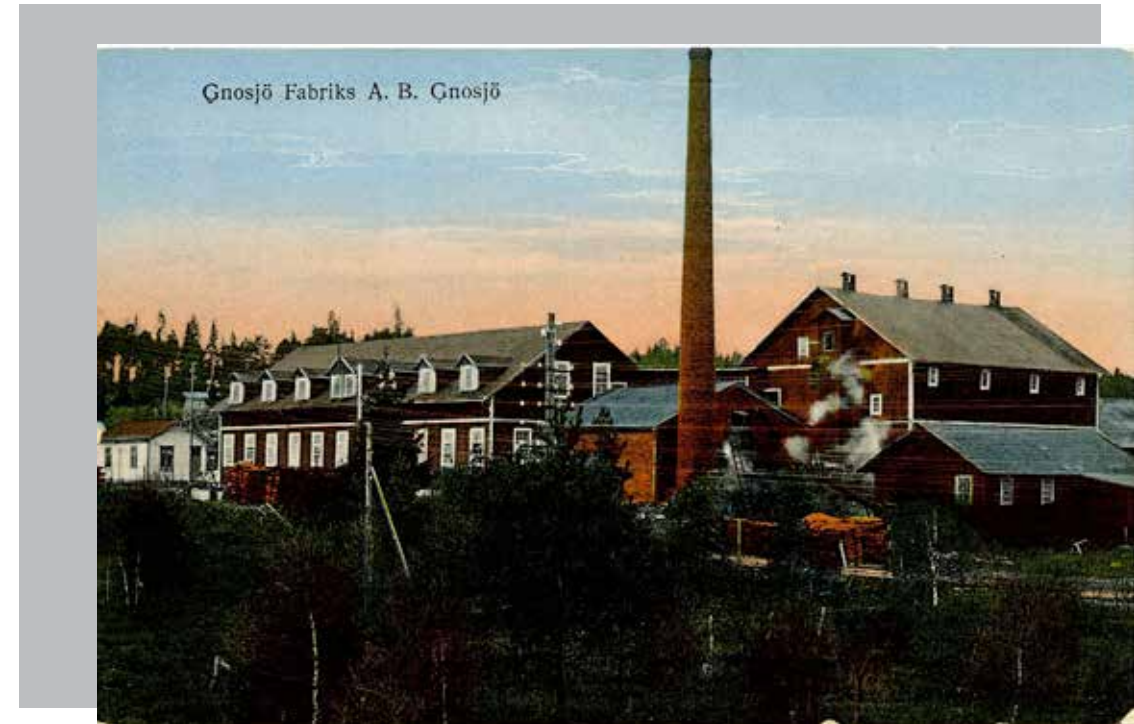

Folkhögskoletiden

När Thure definitivt lämnat arbetet med nykterhetslogen engagerade han sig i stället på allvar som lärare på Folkhögskolan eller Högskolan som den kallades i dagligt tal. Så när som på vinterkurserna 1892–1894 ingick han i vännen Rydbeck's lärarkår 1887–1903. Hans huvudämne var svenska språket i tal och skrift jämte skönlitteratur.

Det var inte helt enkelt för Thure att var både lärare och journalist. I Rydbeck's efterlämnade brevsamling finns ett dråpligt brev från 1889 som skrevs i all hast när Thure "fastnat" i Reftele för att skildra rättegången om kalabaliken i Bredaryd, ett byaslagsmål med rättsliga påföljder, och därmed inte kunde närvara vid morgondagens lektion på Högskolan.

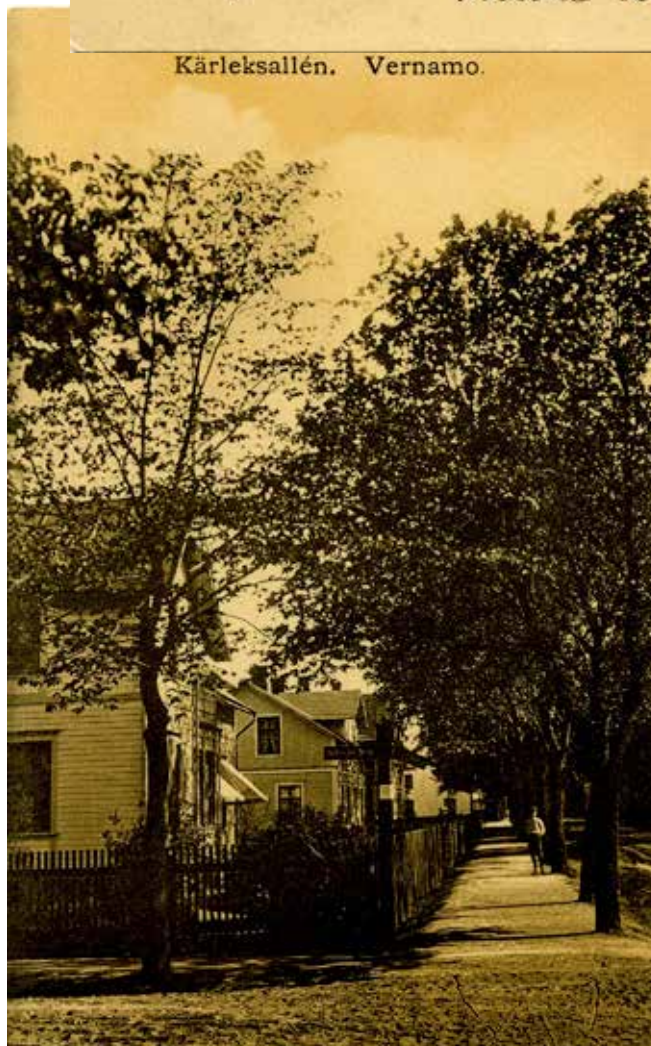
Fadern blev köpingens förste ”stadsträdgårdsmästare”

På Folkhögskolan har Thure under en lång tid både sin mor och far som arbetskamrater. Mariana Sällberg var husmor och Samuel August Sällberg var både vaktmästare och timlärare i växtodling, förökning, förädling och beskärning åren 1885 till 1902.

Samuel August hade efter trädgårdsmästartjänsten i Strömsberg och Nydala ”sadlat om” under Thures uppväxtår till inspektortjänster på större gårdar samt själv arrenderat jordbruk innan han bosatte sig i Aretslöv. Där fick han 1881 erbjudande om en nyinrättad befattning hos Hushållningssällskapet som länsträdgårdsmästare för Östbo, Västbo och Mo härad. Centralt för detta arbetsområde var Värnamo och samma år flyttade han hit och bosatte sig i Folkhögskolan i Carlsdal tillsammans med Mariana och dottern Sofia.

Samuel August blev också Värnamos förste ”stadsträdgårdsmästare”. Hans kanske mest kända projekt ute i köpingen var planteringen av Kärleksallén utmed Tånnögatan. Detta var Värnamos huvudinfart från söder och allén skulle ge en ”stadslik” uppenbarelse.

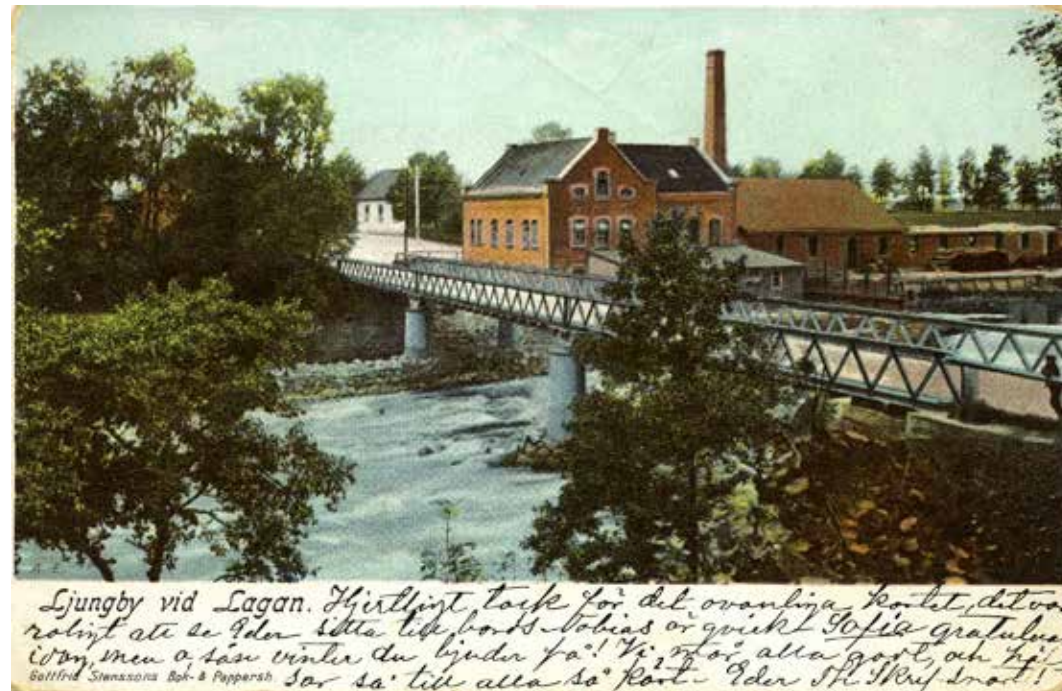
64 Helmershus
65 Kärleksallén
65 Parken runt kyrkan
65 Bohrsgatan - Växjövägen
folkhögskolan

En tripp i Getapulien

Omkring 1885 gick publicisten och författaren Gustaf Alfred Aldén som ung och nybliven student till fots genom Småland. Vandrigen resulterade ,förutom i en stor mängd insamlade föremål, en bok som fick titeln I Getapulien vandringar och forskningar i Smålands bygder. I boken gör Gustaf nedslag även i Värnamo och träffar ”kollegan” Thure Sällberg, vars paschaser också får ett litet utrymme i boken.

Thure tar intryck av idén och beslutar sig tio år senare att föra motsvarande ”forskning”, dock begränsad till Östbo och Västbo. Det resulterar i en artikelserie: En tripp i Getapulien, bygdebilder och sockenglimtar.

- 67 Vidöstern
- 67 Enehagen
- 67 Skillingaryds telefonväxel
- 67 Vaggeryd
- 67 Ljungby
- 67 Hånger Tännö järnväg
- 68 Voxtorp
- 68 Sven Hedin
- 69 Vittaryd
- 68 Toftaholm

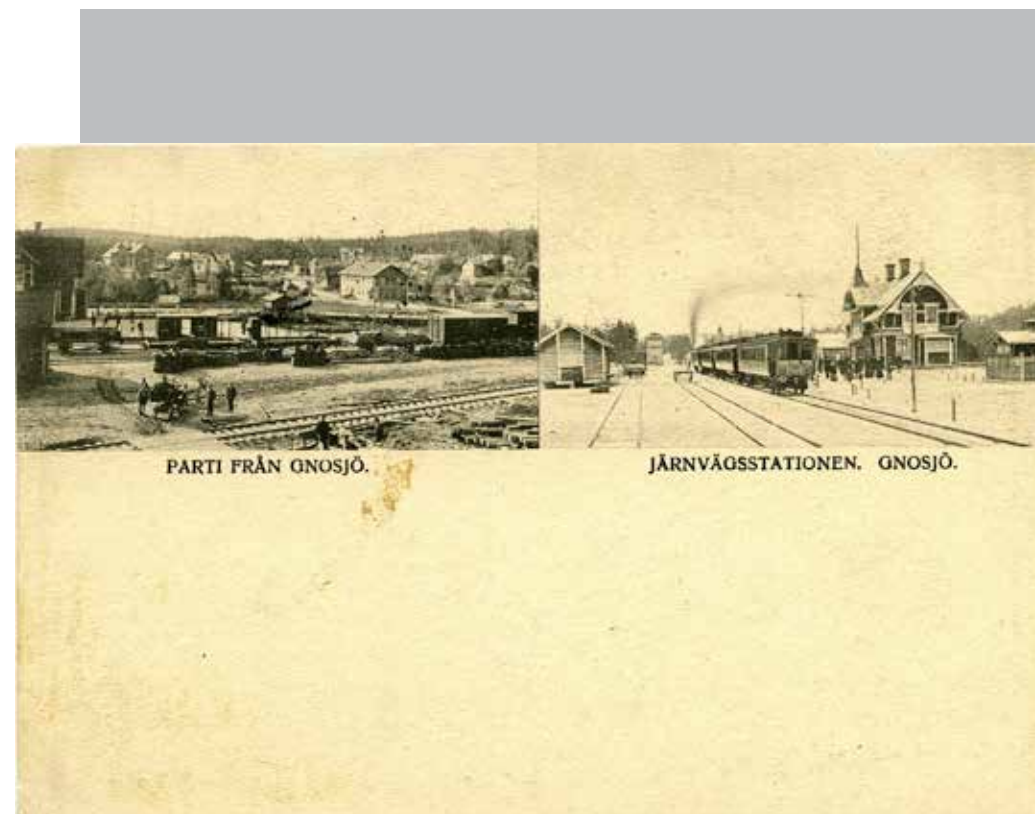
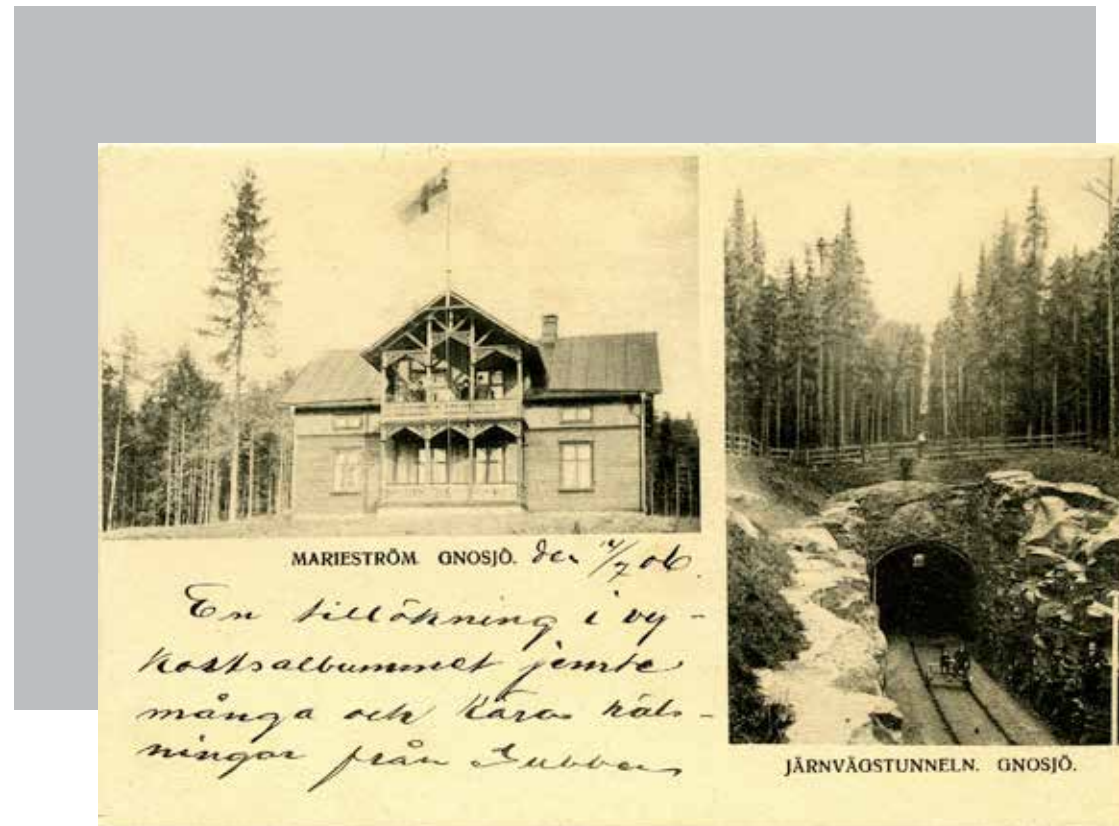
Artiklarna har suggestiva rubriker som En världsomsegling på Vidöstern, Yngsjömörderskan i Enehagen, Arfvid dängde sin abbotstav i planeten på Kristian, Skillingaryds telefonväxel hämmar Vernamo, Metning medan godståg väntar i Vaggeryd med flera.

Det är som vanligt ingen hejd på Thures lokalpatriotism. Artigt och belevat noterar han andra platser förtjänster för att i slutändan marginalisera dem vid en jämförelse med Värnamo.

Nyhetskrönikören

Det var under långa tider inga stora uppseende- väckande händelser för en tidningsman att rap- portera om i köpingen eller bygden. Men ibland kom det nyheter som riktigt passade Thures spe- cialbegåvning, det att få skriva om en händelse i full frihet på ett roligt sätt om vad han själv såg och kände. Det här var ju förstås riskfyllt, för det gick ju inte helt att lita på om det verkligen var sant allt han skrev. Men han hade läsaren i centr- um och ville förmedla ett lustigt bildspråk för att sätta läsarens inlevelse i rörelse. En sådan nyhets- krönika är provturen vid invigningen av Borås- Alvestajärnvägen med underrubriken: Värnamo välsignades av inrikesministern.

- 72 Järnvägen
- 73 Gnosjötunneln
- 73 Vällersten
- 74 Borås
- 74 Gnosjö

Hävdatecknaren

Thure påstod en gång i en öppenhjärtig ”sjelf-geografi”, att han enligt kyrkoboken förvisso var en genuin småländska pajk född i Nydala, men att hans rätta namn var Thure Arvidsson Martyr. Srtamfadern var nämligen den kände Arvidus Martyr som for till himmelen sedan Kristian Tyrann ”den stollen”, dränkt honom i sjön Rusken. Stammodern var en helig, ren, skär och oskuldsfull nunna, Sankta Mariana. Av ovannämnd Arvidus och Mariana hade han nedärvt ”sitt apostoliska utsände, sitt fromma och allvarliga sinne, sitt kristliga väsen och sin brinnande kärlek till dygden i sin helhet”.

76 Rusken
76 Gustav 2 Adolf
76 Sten Sture den äldre (Fosheda insjuknade, eller dog i Skillingaryd.....)
76 Värnamo Prästgård
77 Ölmestad
77 Bølaryds gästgivaregård
77 Bredaryd Lunden
77 Forsheda

Inge bara hans ursprung ut även Värnamos inblandning i händelser som kunde betecknas som riksangelägenheter och därmed ”gått till historien” blev föremål för Thures fantastiska fabuleringsförmåga.

Det är framför allt två berättelser som han gjorts så trovärdiga att man nästan är beredd att omvärdera sanningshalten i läroböckerna i Sveriges Historia till förmån för Thures hävdateckning.

Det är krönikan om Sten Sture den äldres död i Värnamo och återgivningen av hur det egentligen gick till ”När Gustaf !! Adolf irrade jul i Värnamo Prostgård”.

Thures skrivsätt

Thure hade ett skrivsätt när han iklädde sig rollen som upptäcktsresande, nyhetskrönikör eller hävdatecknare för sina tidningar. De berättelse han givit ut i bokform har i flera fall ett annorlunda och speciellt upplägg. Det kännetecknas av han där, så gott som alltid, delar in sina berättelser i två stycken. Det första stycket, som är det kortare, knyter an med underfundigheter till den berättelse som kommer därefter.

Ett återkommande tema är de sju dödssynderna. Ofta låter han förmedla att det var bättre förr i sort sett i alla sammanhang. Han jämför gärna hemtrakten med kända platser.

Studentkamraterna, 25 år efteråt

I släkten Sällbergs samlingar finns en bunt signerade middagstal som Thure hållit vid en återträff för studentkamraterna 1899, alltså vid ett 25-årsjubileum av studentexamen. Talen är levande exempel på den festälskande Thures talekonst. Här väller finnens fram från ungdomssynder, kärlekar och studentikosa upptåg. Det är betecknande för Thure att han är den som styr festen och antagligen minns mest och bäst. Det har gått att spåra flera av vännernas profession 1899 och de har i likhet med honom blivit mycket framgångsrika.

- 88 Stadsläkare i Jönköping
- 89 Ulricehamn borgmästare
- 89 Eskilstuna häradshövding
- 90 Eksjö löjtnant
- 91 Vallerstad

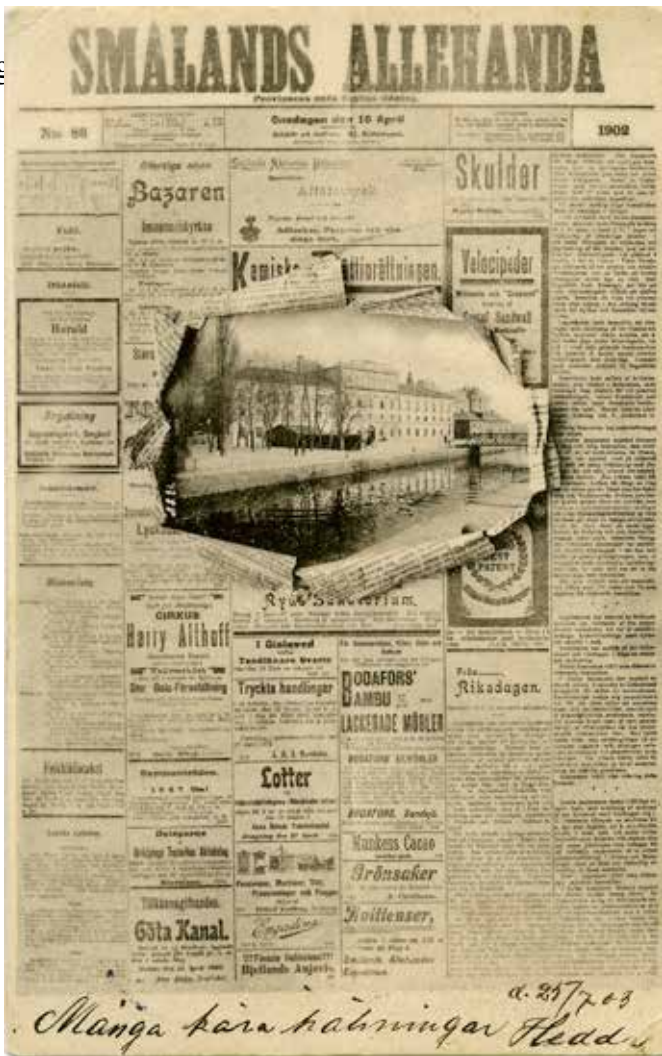
Tvenne vernamoprofessorer

1899 startades Thure Sällberg tillsammans med brodern ”Figge” Vernamo Allehanda. Redan efter ett år hade tidningen 2.230 prenumeranter.

Som av en händelse introducerade Axe Axelsson Rydbeck Vernamoposten precis vid samma tidpunkt. År 1900 hade den 1.253 prenumeranter.

Två tidningar i den lilla köpingen var minst en för mycket. De får nu båda kämpa om de få nyheter som alstras i köpingen. När nyheterna sinar tar de till att skälla på och ifrågasätta varandra i sina tidningar, så att tidningsläsarna tror att det ständigt är värsta ovänner. Så var nu inte fallet och för att i någon mån lugna läsarna på den punkten lät de fotografera sig tillsammans med sina respektive tidningar i händerna.

Vernamo
Thure tog

Första maj i Vernamo med Kata Dalström

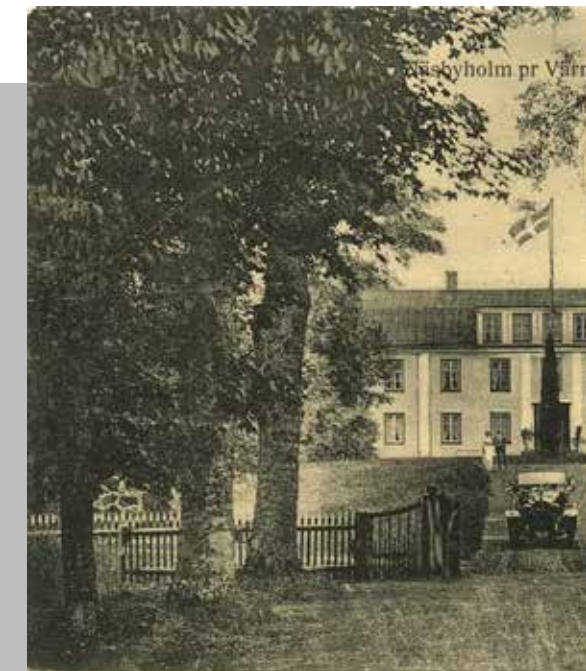
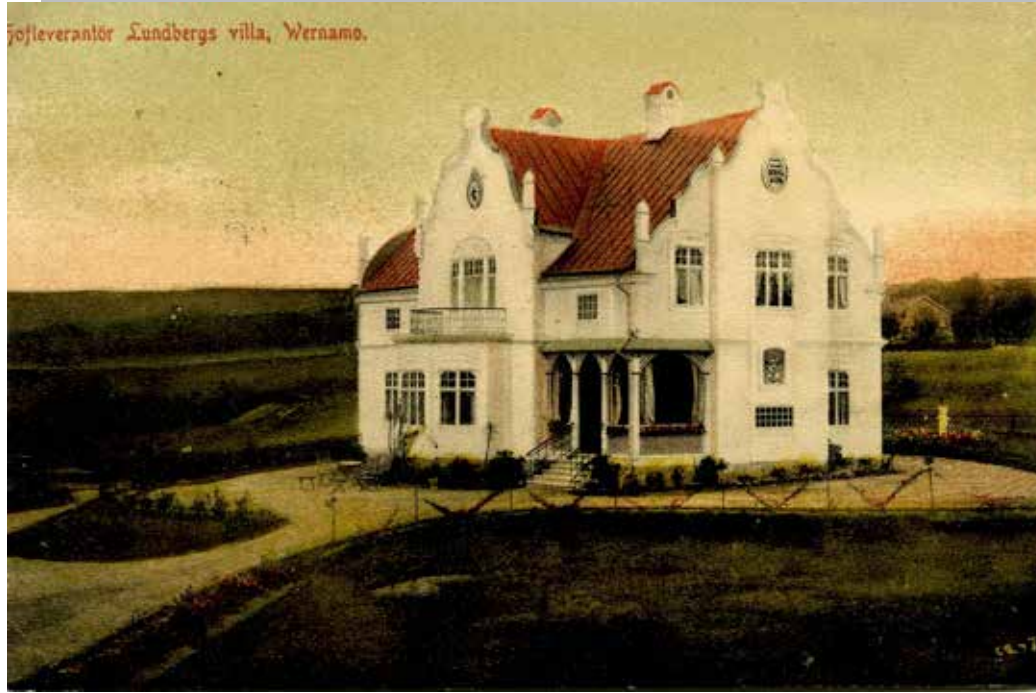
Kata Dalström – Err frispektaket.

Första maj i år var Vernamo vittne till ett skådespel, som vi hoppas icke skall komma att uppföras här på nytt. Den bekanta socialdemokratiska agitatorn Kata Dalström kom hit och höll tal i Karlsdals hage söder om köpingen vid Lagaån.

Fru Dalström är icke obekant i Vernamo. Vi känna henne väl från den tid hon var härskarinn på det ståtliga Näsbyholm härinvid och då hon pressade sina underhavande på det hänsynslösaste och födde sitt tjänstefolk på det jämmerligaste. Hon predikade icke då åtta timmars arbetsdag. Då dekreterade hon för dem som släpade ihop guld åt henne en arbetsdag, som började när sol rann upp och slutade då mörkret föll tungt över Fryeled.

Detta är en början på det Thure skrev i Vernamo Allehanda onsdagen den 6 maj 1903.

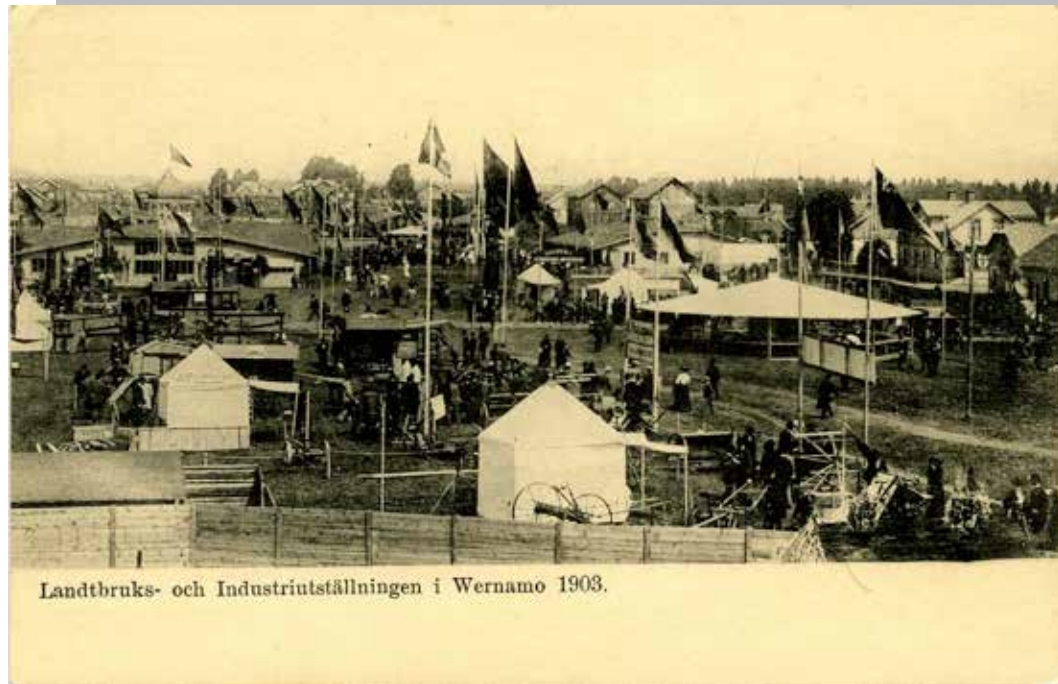
Sjöfleverantör Lundbergs villa, Vernamo.

Thures inställning till ”socialisterna” var så ur-skillningslös att han kos dem och deras efterföljare väckte misshag och äldre socialdemokrater kan än i dag irriterat påtala hans ställningstagande. Det här var sett ur ett samtidsperspektiv inte ett ovanligt ställningstagande bland tongivande konservativa tidningsmän som såg socialismen som en samhällsfara.

Det var inte bara socialisterna Thure hade svårt för att acceptera vid denna tid. Han betraktade i enlighet med sin gammalkyrkliga tro också Hnna Ouchterlonys och Frälsningsarméns väckelseframgångar som närmast antikristiska och raljerar över rörelsens krigsorganisation.

Världsutställningen i Värnamo 1903

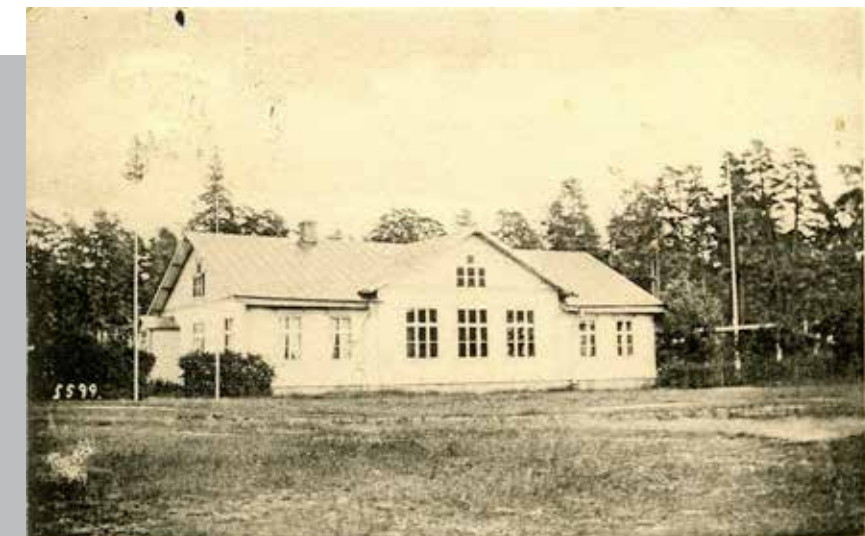
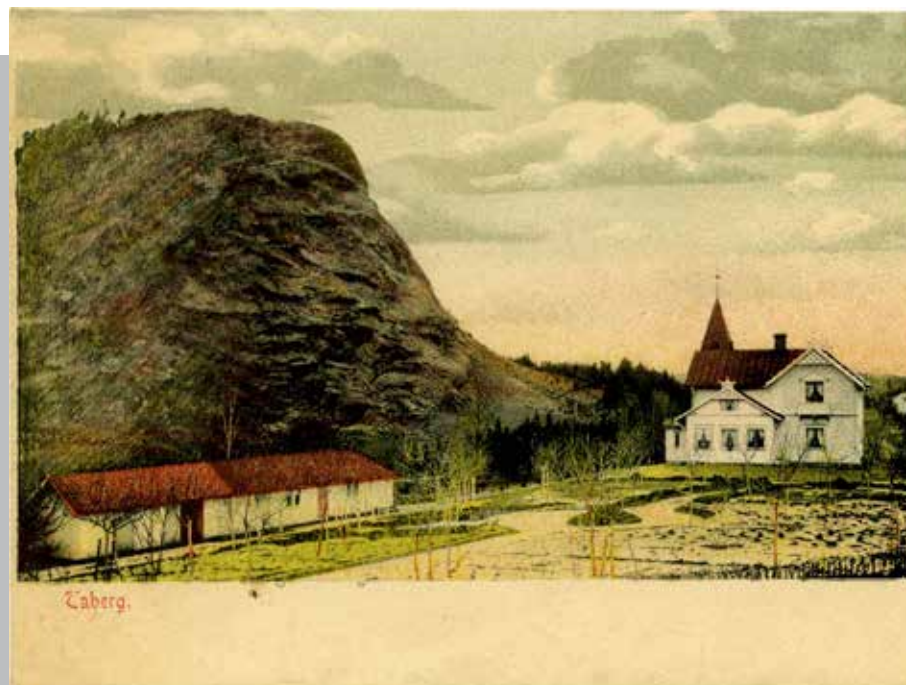

Den stora industriutställningen i Värnamo 1903 blev Thures stora genombrott som organisatör, idéspruta och marknadsförare. Hans visionära förmåga parad med lagom djärvhet och humor var redan känd hos köpingens företagare. Nu övertygade han dem om att tiden var inne att visa upp köpingens framgångsrika industrier och hantverkare för omvärlden i en "Världsutställning i Värnamo". Platsen var marknadsområdet Galgamon med entré strax invid Järnvägsstationen.

Det hölls utställningar i Värnamo både 1913 och 1930 som Thures "ande" fortfor att sväva över. I ett tryck vid mässan 1913 medverkande han postumt med krönikan När saxen hvilar – vackra flickor.

1930 ordnades en särskild "installation" om Thure Sällberg i Västra skolan, dit utställningen då var förlagd. I en korridor hade man inrättat en lite nrumsinteriör med möbler och inredning från Thures skrivarlya som det såg ut i det forna hemma i kvarteret Pilen.

Folkskolan, Hörje.

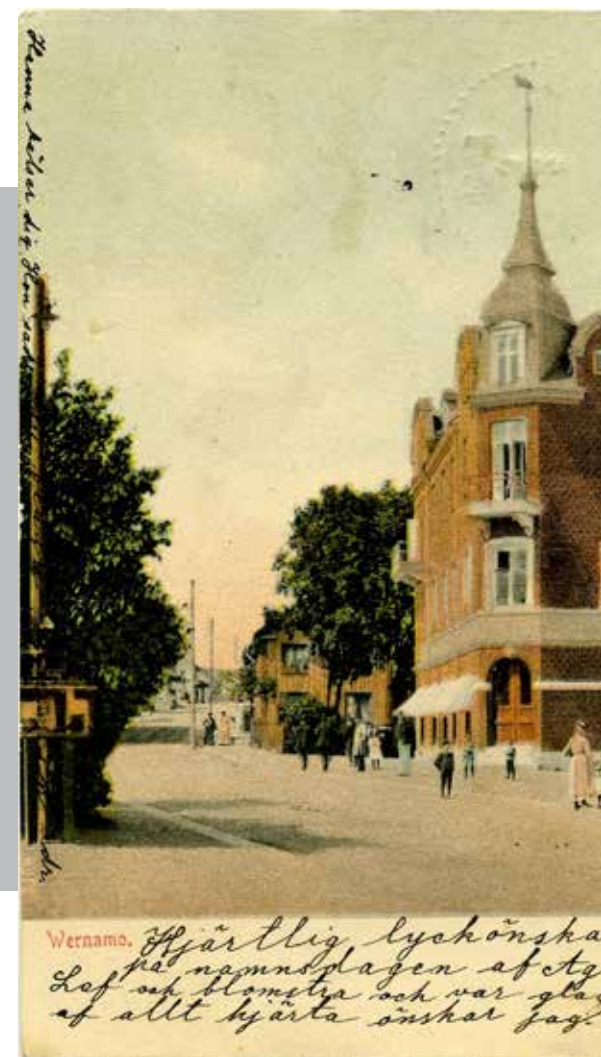
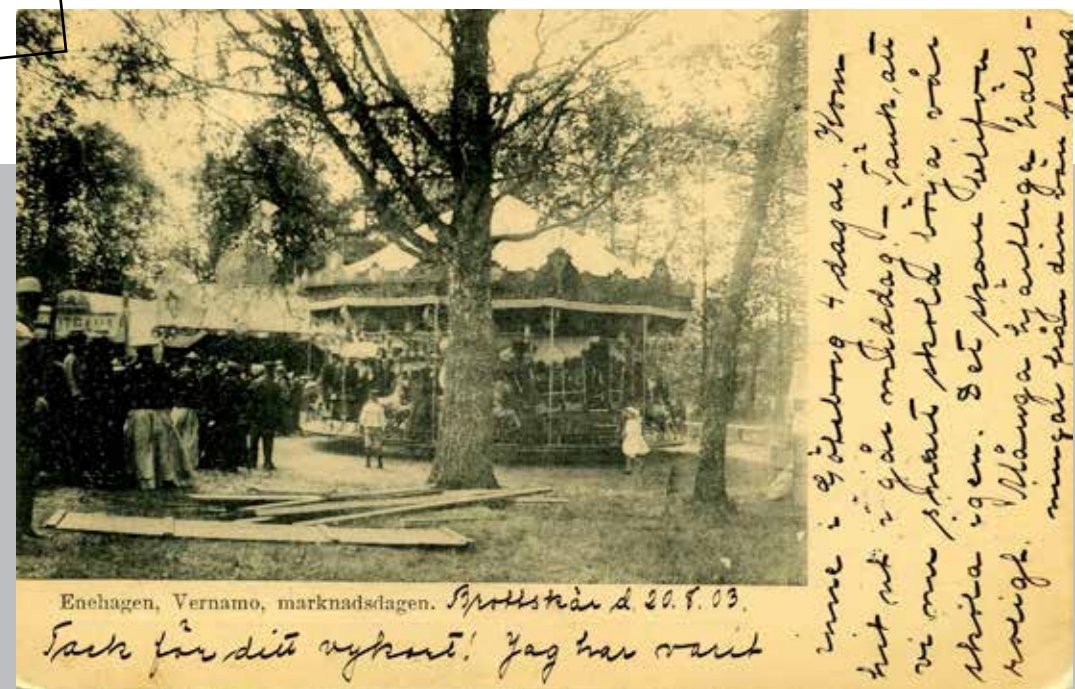
FÖRLAG: A. KJERNBLOM FOTO.

*En välsignad jul! Lilla Thure
Alm & Nilsen*

KIEL

Hemmet och familjen

Thure och Noras äktenskap begåvades med sju barn, Nils född 1886, Olof 1887, Peter 1889, Kerstin 1890, Lars 1891, Hans 1895 och Greta 1899. Thure var mycket noga med att hålla familjen utanför sitt skrivande. I hans paschaser, krönikor och bokutgivning flins inget att hämta om hans familjeliv.

Hur var det då i hemmet? Ja hemmet eller ”hyddan” som Thure benämnde det, var en hel gård bakom det nuvarande Gästgivargården, som då var häradshövding Arvid Lillieskölds pampiga bostad. Från tomten rakt söderut gick Östergatan, som en tid efter Thures bortgång kom att döpas till Thure Sällbergsgatan.

Under de lummiga vårdträden hade Thure en öppen paviljong, en skrivarlya, där han kunde sitta relativt ostörd och skriva och dikta. För sin bekvämlighet hade familjen en egen badhytt i Prostsjön. Hemmet var möblerat på ett sätt som det anstår en framgångsrik och bemärkt borgare vid 1900-talets början.

De äldsta barnen kostades på utbildning i Wernamo Privata Elemenarläroverks om startades 1896 på nuvarande Kyrkogatan. Dessutom fick pojkarna privatlektioner av den legendariske komministern Carl Lindsten i Tännö som drev ett litet läroverk där.

- 116 Gästgivaregården
- 116 Badhytt Prostsjön
- 118 Wernamo Privata Elementarläroverk (vid nuvarande Kyrkogatan)
- 118 Tännö komminister (vykort på prästgården i Tännö)

Eleonora Sällberg

Hustrun Nora deltog inte alls i Thures upptåg och festande ute i köpingen när han tillfällig lagt ifrån sig pennan. Hon hade fullt upp att sköta hemmet, troligen utan större hjälp av maken, fostra de sju barnen,

Hon släpper aldrig helt sitt yrke som kappsömmerska utan har sin kundkrets vid sidan om familjen under hela äktenskapet.

Till goda vänner antyder hon att tidspressen är det jobbigaste med yrket, kunderna är ofta otåliga med att få sina plagg uppsydda fort efter att de väl bestämt sig. Raksalongsägaren Augusta Johnsson påtalade för sina kunder att Nora var en skicklig och mycket anlitad kappsömmerska. Så lade hon till lite skvaller: ”Men hon behövde egentligen inte försörja sig och de sina med att sy, Thure hade 600 kronor i månaden i inkomst.”

122 mfl Linköping
122 Augusta Johnsson raksalongsägare (Ouchterlonyhuset)
Lite vyer från Värnamo

Thure fyllde 50 år och blir satt under förmyndare!

Det är den 14 november 1904 och Thure är jubilar. Han har varit allvarligt sjuk en tid och har därför undanbett sig all uppvaktning på högtidsdagen, men det tycks ingen ta någon hänsyn till. Huset anstormas och gratulanterna väller in.

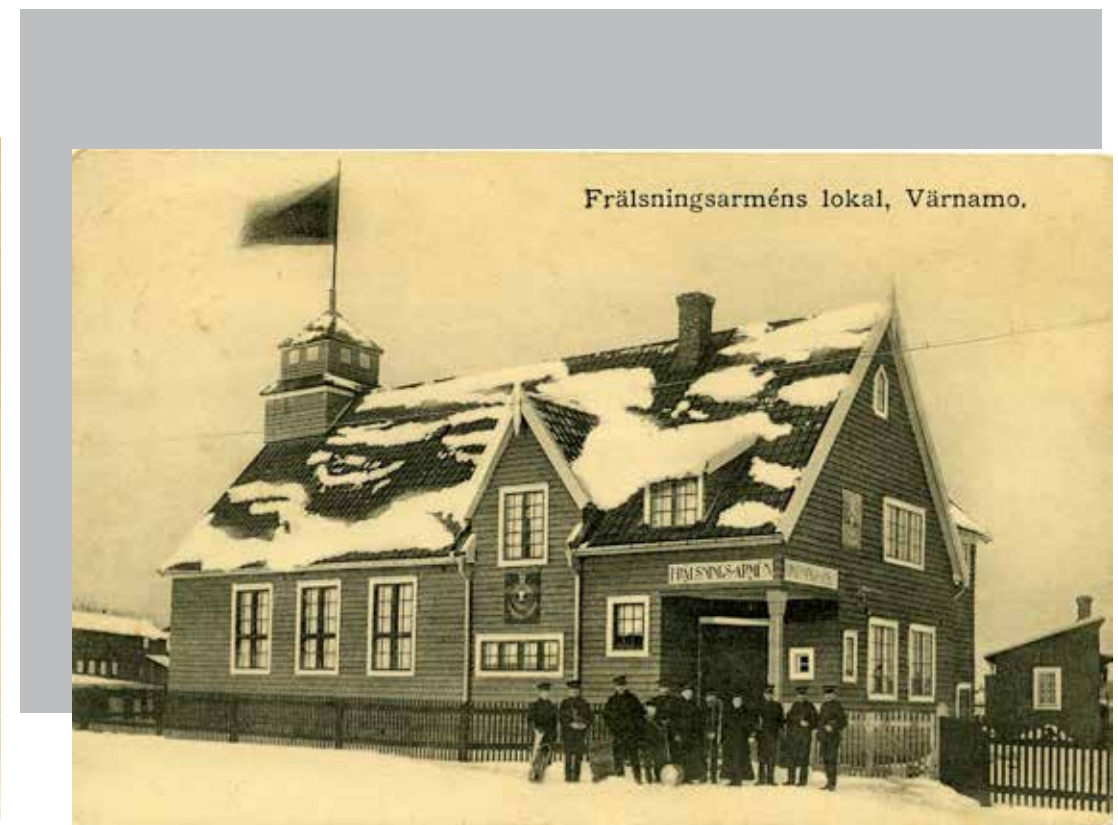
Thure är vid denna tiden på toppen av sin karriär, Han har blivit utsedd till köpingens "borgmästare", hans tidningskrönikor och böcker är spridda och lästa över hela Sverige och i Nordamerikas svenskbygder. Thure S. i Värnamo har blivit en mycket känd och bemärkt person. Han har förstås firat detta och blivit märkbart rund om midjan, enligt egen utsago väger han "cirka 109 km".

Thure mår trots framgångarna inte bra, han har tagit på sig alldeles för mycket arbetsuppgifter, han lider av hjärtbesvär och därtill är hans ekonomi urusel. Tre månader efter sin femtioårsdag rasar hans värld och han är oförmågan att på egen hand ta sig vidare.

Eb senvinterdag 1905 stiger kronolänsmannen Ernst Essen-Möller objuden in i det Sällbergiska hemmet, Efter en stunds parlamentering omkring Thures ekonomiska situation befaller länsmanen Thure att plocka fram papper och penna, för här ges ingen pardon längre, fordringsägare står på kö. I total uppgivenhet tvingas Thure att skriva och anhänga om att bli satt under länsmannens förmynderskap och därmed lämna ifrån sig stora delar av sitt medborgerliga förtroende!

Vid extra kommunalstämma den 8 augusti 1905 tings Thure avsäga sitt ledamotskap i kommunalnämnden, där han suttit ordförande sedan 1903. Hur engagerad och energisk han än var kunde man naturligtvis inte ha en myndigförklarad "borgmästare" att led köpingen.

I sett slag tappar därmed Thure S delar av den formella maktposition han haft i Värnamo. Det visar sig emellertid snart att hans skrivarådra är orubbad och fortfarande är han Smålands Allehandas lokalredaktör och kan till viss del "styra och ställa den vägen".

Svägerskans dotter blir piga hos Thure och hamnar i fängelse

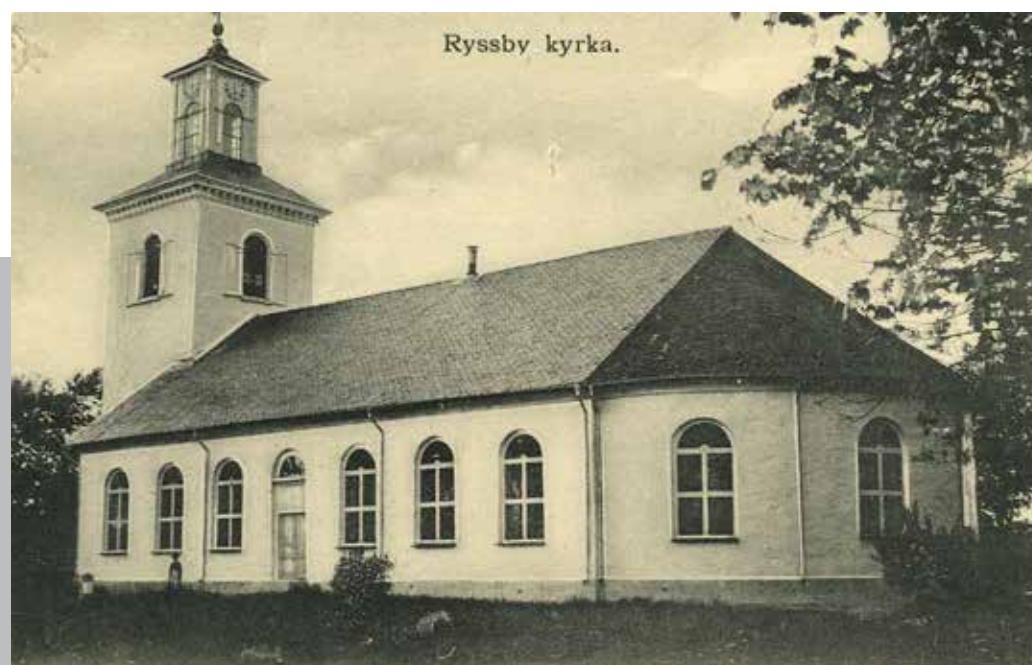
Våren 1905 var sannerligen olycksalig för Thure. Inte nog med att han då blev satt under förmyndare, utan nästan samtidigt blir dessutom hans piga anklagad för barnamord.

I slutet av november år 1900 städslade Thure sin svägerskas dotter, nittonåriga Anna, som piga i sitt stora hushåll. Hon hade tidigare varit kökspiga på Väraboda herresäte i Ryssby. Moseter Nora blev hennes arbetsledare och ett stenkast bort i kvarteret Örnen fanns hennes mormor Inga Stina och skräddarmästaren Peter Johan Liljander.

Anna stortiv och väljer varje år att stanna kvar i tjänsten. Men 1904 ”dansar om en sommar” och blir så småningom synbarligen gravid, något som hon dock envist förnekar för sin omgivning. På Vårfrudagen den 25 mars 1905 föder hon i ensamhet ett levande fullgånget flickebarn på pojkarnas rum på andra våningen i familjen Sällbergs hem.

Anna anklagas för att ha dödat barnet och döms så småningom till två månaders straffarbete.

Thures vänner och kollegor

Raksalongsinnehavaren Augusta Johnsson
Trots en åldersskillnad på 15 år blev Thure Sällberg och "fröken Augusta" livslångt, mycket goda vänner. Han imponerades av hennes företagsamhet, slagfärdighet och oblyghet. Hon drogs till hans maktposition, tyckte bra om mans charmiga, sorglöst glada sätt och blev för en tid hans "sekreterare" och förtrogne.

Folkhögskolerektorn, tidningsmannen och sångaren Axel Axelsson Rydbeck

Axel Rydbeck föddes 1853 på Lundholmes gård i Vrigrad, Han var son till riksdagsmannen med samma namn. Axel och Thure lärde känna varandra under skoltiden i Jönköping och det blev en vänskap som varade livet ut.

Handlaren och patronen Snuselin

En av Thures återkommande och omhuldade personligheter i krönikor och paschaser var patron Snuselin. Hans förebild var troligen handlanden Aron Herman Götlin från Norra Vånga i Skaraborgs län som flyttat till Värnamo 1879.

Tidningsmannen Albert Gustaf Ljunggren, Adalbert

Adalbert föddes 1864 i Värnamo. Likt Thure kallar han sig litteratör och siktar som frilansskribent in sig på Wernamo Tidnings fjärde sida som han förser med material, troligen vida huvudredaktionen i Halmstad. På så sätt riskerar han inte att bli bortgallrad av Thure och Axel Rydbeck.

Adalbert och Thure pennfäktades och med tiden bleknade meningsskiljaktigheterna dem emellan och övergick i vänskap och respekt. Adalbert skrev en mycket insiktsfull och varm minnesdikt om Thure S vid hans bortgång.

141 Raksalong Augusta JOHNSON I
Oucheyerlonyhyset
141 Nöbbeled Norregård
141 Ekefällan
141 Edhs gård
141 Moskva
142 Edla Carlsson
143 Elvira Madigan
143 Orfei Drängar
143 Christina Nilsson
143 Kafferepet
143 Lundholmens gård Vrigstad
143 Folkhögskolan
143 Sparbanken
144 Vallerstad Gård
145 Garveri Lundholmen som blev
Lundbergs stolfabrik)
145 Vidöstern
145 Åkroken
147 Kyrkogården
147 Apoteket
147 Länsmanskontoret
148 Halmstad

Sista striden, en seger för Thure S!

1906 fick Thure beställning av Adalbert att vid sidan om befattningen platsredaktör för Vernamoposten också skriva en krönika i veckan till Smålandsposten. Han arronderades för detta med 200 kronor per år, notiser och referat honoreras med 7 öre per tryckrad.

Thure levererade vid den här tiden krönikor till totalt 40 dagstidningar och var sedan en tid tillbaka Nya Wexiöbladets utmanare till Smålandspostens Sigurd. Det blev alltså en väldig uppståndelse på Wexiöbladet som ansåg sig ha "ett ouppsägbart kontrakt" med Thure S och därför fortsatte att ge ut hans krönikor.

Wexiöbladets utgivare Ludvig Linnell drog in gången tryckfrihetsprocess mot Smålandsposten. Nu står de tidigare kombattanterna Thure S och Adalbert sida vid sida och kämpar och gör det väl, Smålandsposten frikännes i Växjö rådhusrätt. Thure begär 100 kronor per krönika i skadestånd men får 25.

Thure Sällberg var en stor beundrare av kung Oscar II och upprördes inte minst över hans motgångar och misslyckande med att hålla ihop unionen med Norge. När Oscar avled på morgonen den 8 december 1907 författade Thure en dikt till hans minne, införd i Vernamoposten.

151 Wexiöbladet och Smålandsposten

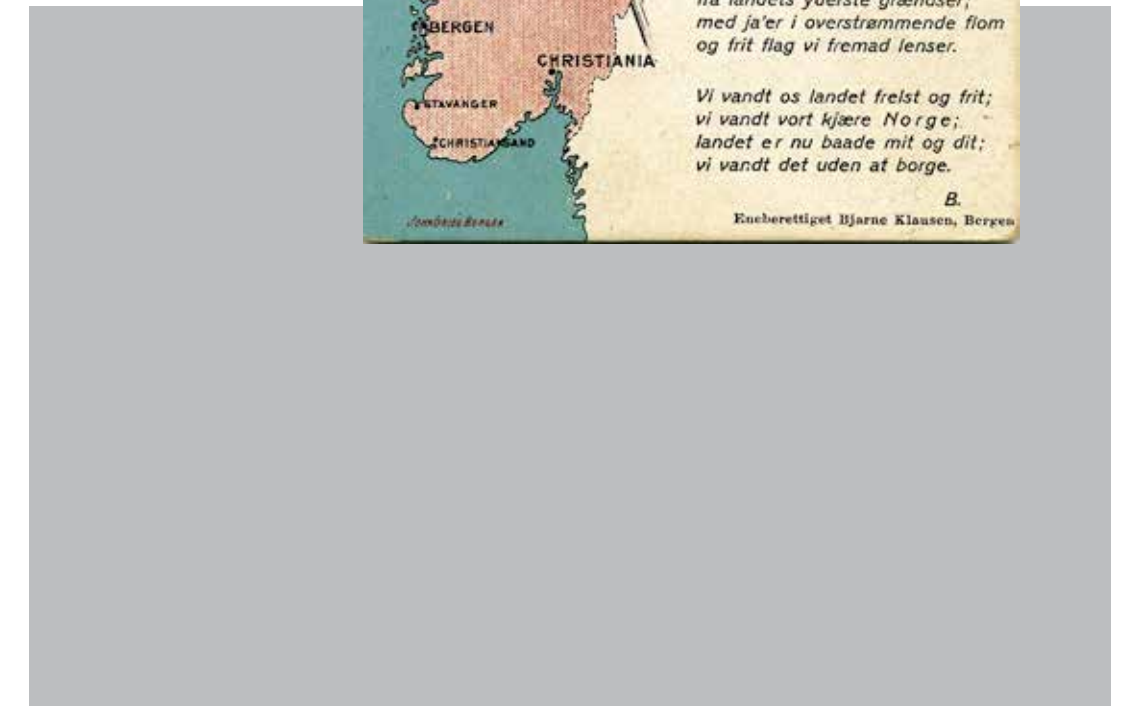
152 Växjö rådhusrätt (stadshottellet i dag)

152 Landsfaderns död, de sista dikterna (2)

152 Oscar II

152 Norge - unionsupplösningen

Landsfaderns död, de sista dikterna

Den hvita krönikan

Lördagen den 11 januari 1908 trycks en krönika från Thure S i Vernamoposten, sannolikt levererad från sjuksängen. Den är mycket märklig i så motto, att det som från början kan uppfattas som en sedvanligt drömlig och vacker kärleksförklaringen från Thures hjärta till köpingen, överraskande utmynnar i ett farväl till Värnamo, medvetet eller omedvetet.

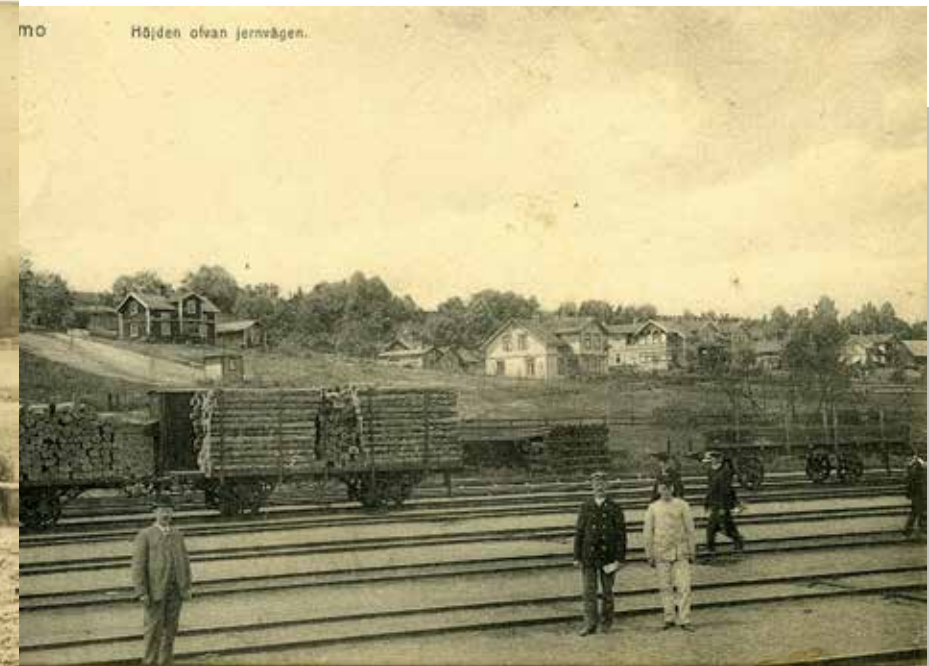
Krönikan börjar så här:

Mången gång har jag haft anledning att skriva skildringar över vår köpings vänhet, när de legat bäddad i grönska uti sin vaka Lagaådalssäng med de kringliggande höjdernas mjuka och färgmätade draperier till sängomhängen och med hvita vackra sommarskyar till sänghimmel.

Längre fram i texten:

Hvad jag vill säga är att köpingen just nu är så vinterfager och grann, så lysande och gnistrande, så ren och fin, att den skulle vara det härligaste bo på jorden om icke – ja tänk efter själv.

- 156 Kulltorps tre kullar
- 156 Fryeleds åsar
- 156 Alandsryds höjder
- 156 Vidöstern
- 156 Strandbergs kulle
- 156 Galgamon(vid lokstallarna)
- 156 Kjellstorpsvägen
- 156 Gästgifvargårdens tak
- 156 Kyrkan
- 156 Begravningskapellet

Yngste sonen drunknar i Munksjön

Thures och Noras yngste son Hans Magnus Thuresson, var född 1895. Det var ingen överdrift att påstå att han var Thures stolthet och glädje. Han var i motsats till sina bröder studiebegåvad och hade ärvt sin fras sociala kompetens.

Hans var elev vid Läroverket i Jönköping och hade den 15 januari 1908 på morgonen tenderat till 5 klassen. Under dagen hade han "lockats av den goda isen på Munksjö att pröva skridsko-föret". Nära Jordbron råkade han på svag is och gick ned sig och av strömmen fördes av under Tabergsåns iskant och drunknade, knappt 13 år gammal.

Thure som var sängliggande i sviterna efter "lungkatarr" vid dödsbudet, avråddes av läkaren från att delta vid begravningen med tanke på sin vacklande hälsa.

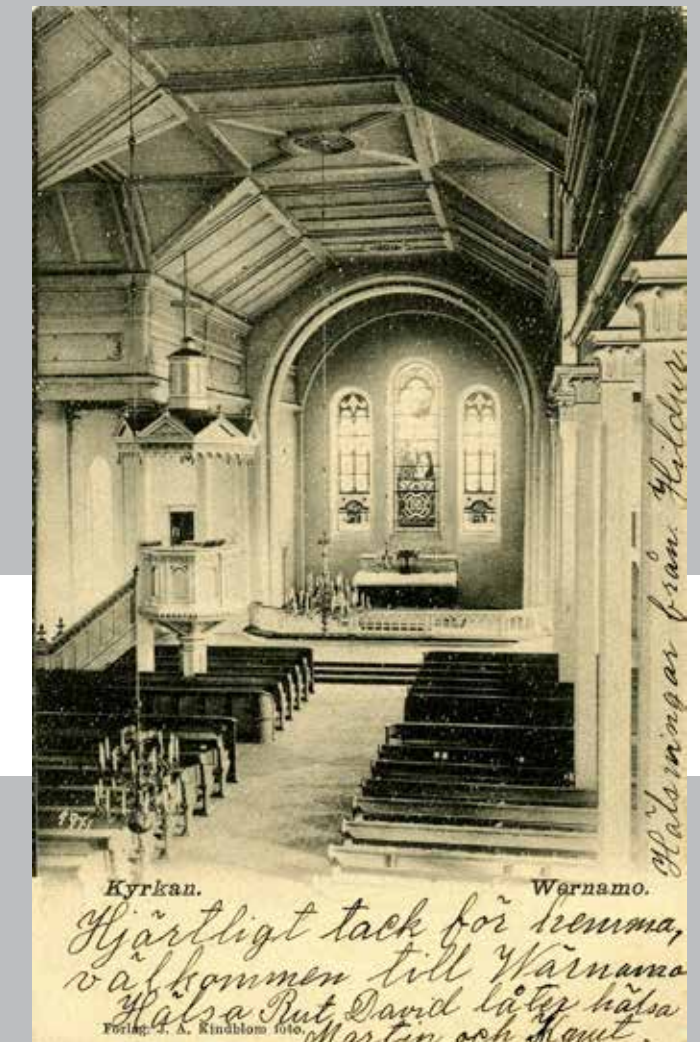
På begravningsdagen den 21 januari var temperaturen -7 plusgrader och det rådde milda västvin-dar, så Thure lämnade ändå sjukbädden för att förena sig med de sina i begravningståget.

Thure återvände till sjukbädden men sorgen, uppgivenheten och strapatserna på kyrkogården slutade i en influensa. Tillsammans med sviterna från lungkatarren inträdde ett återfall i hans sjukdomsförlopp och långsamt släcktes hoppet om ett tillfrisknande.

Tjugo minuter över åtta på måndagsmorgonen den 27 januari 1908 dör Thure Sällberg i en ålder av 53 år, 2 månader och 13 dagar, Dödsattesten anger fett hjärta + influensa + lungkatarr som dödsorsak.

157 Munksjön
157 Läroverket i Jönköping
158 Elementarskolan i Värnamo

160 Thure Sällberg avlider (2)
160 Värnamo kyrka

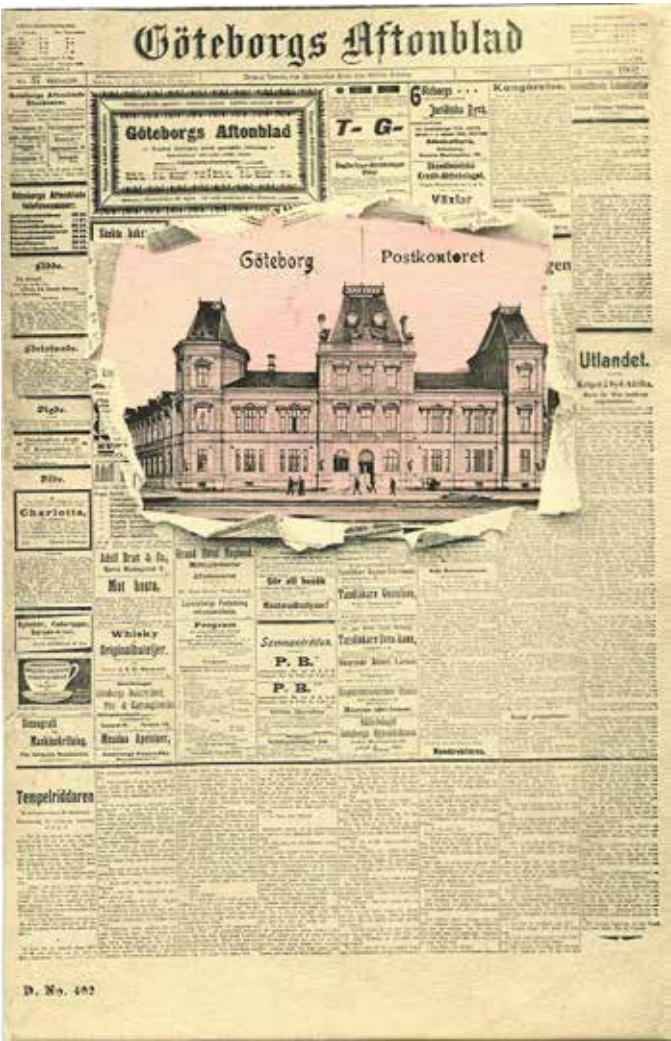
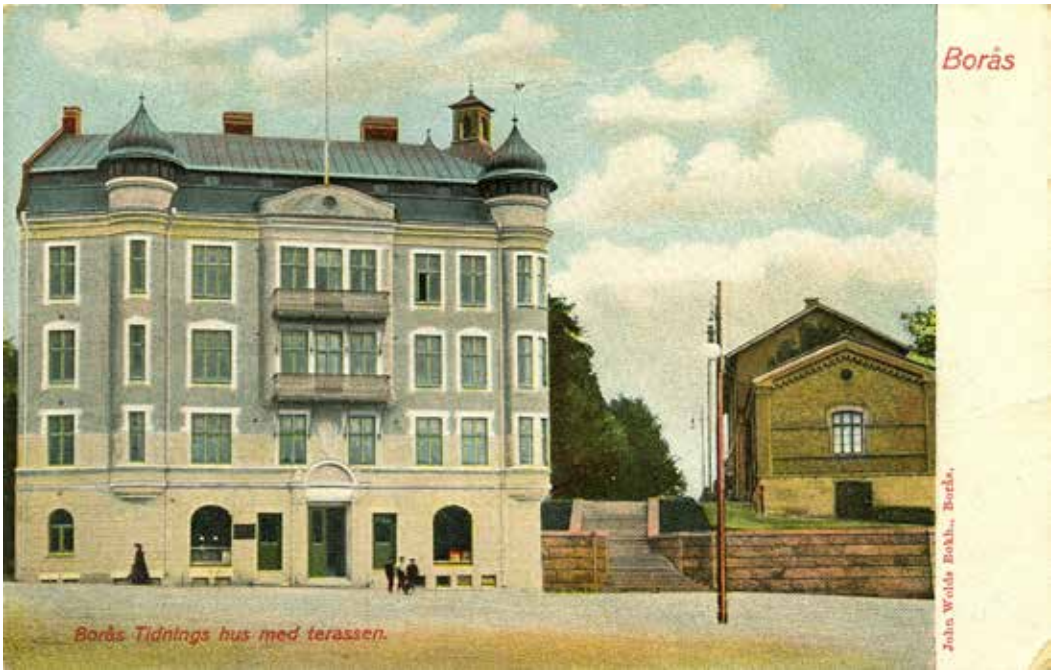

Begravningen

Begravningen skedde på Värnamo norra kyrkogård, på gravplats 141 som Samuel August hastigt fått åtaga sig att utvälja tre veckor tidigare vid Hans tillfälle. 1924, på årsdagen av Thure Sällbergs födelsedag, lät Värnamo Hembygdsförening uppföra en anslående minnessten i grå granit på platsen. Vid invigningen av stenen skaldade gamle vännen Axel Rydbeck:
Uppskattas attisk sälta och finess
dör aldrig minnet av Thure S

Thure Sällberg är död men hans humor som gjort livet roligare och lättare för så många lever fortfarande kvar i mängder av odödliga paschaser och krönikor från en svunnen tid,

Epilog

Svenarums kyrka

CO Åkerman

- 164 Värnamo kyrka
- 164 Thunander Svenarum Hagafors (ev Svenarums kyrka)
- 164 CO Åkerman
- 164 Bibeln
- 165 Smålandsposten